

סדר התפילות

ולענין התפילות כבר כתבתי שנסתפקו הפוסקים כיון דתלוי בזריחה ושקיעה דזכה"ג באין סדר יום ולילה הרגיל האין יתנהג ולכן ב"ד שעות כשודאי יום בתחילתו יתפלל שחרית ולפי חשבון הנ"ל לקראת סוף היום יתפלל מנחה וכשהחשיך קצת יתפלל ערבית בהפרש הזמן כמו שכתב הפוסקים דזכה"ג כל כ"ד שעות נחשב

ליום מדרבנן או לזכר בעלמא כן יעשה כל כ"ד שעות כמש"כ היעב"ץ צמו"ק.

הנלעג"ד כתבתי
כ"ד ידיו המוקירו ומכברו
כפי יקרת ערכו הרמה
יצחק שמואל שכמר

סימן ו'

מעליית המופעלת על ידי לחץ אויר ללא חשמל כלל אי שרי
להשתמש בו בשבת

ט' תמוז תשס"ב

לכבוד הוד קדושת עמרת תפארת ישראל
מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א

לא נהג דזוטר שחיל בשלום דרצה.

במאי דנדיק לן כ"ק אדמו"ר שליט"א אי מותר להשתמש בשבת במעליית המופעלת שלא ע"י חשמל כלל וכלל וללא שיעור שבת וזה עולה ויורד ע"י לחץ אויר בזמנים מסוימים, במקום לורך מנוה כגון להתפלל ציהכנ"ס לאנשים ונשים זקנים וחלשים וכדו'.

הגה בעיקר הדין בזה כיון שאינו מופעל על חשמל כלל אין צו חשש איסור מלאכה רק יש לדון אי יש לחוש בזה משום זילותא דשבת וגם כיון שהיו דבר חדש ולא נכנס בתודעת הקהל

מעליית כוחות יש לדון אי יש חשש הנ"ל להשתמש בזה בשבת.

בעיקר דין להשתמש במעליית בשבת עיין בשו"ת חלקת יעקב או"ח סי' קמ"ד ובתשובת אג"מ או"ח ח"ד (סי' ס"ד) ובשו"ת מנחת יצחק ח"ג סי' כ"ח אבל כל דצריהם במעליית הרגילות ולא האוטומטית ועיין בשו"ת אג"מ ח"ב (סי' פ') מש"כ במעליית המופעל ע"י עכו"ם, ובשו"ת שצט הלוי ח"ו (סי' ל"ט) דן בזה להחיר וכ"ה מש"פ כשנכנס לצד ועכו"ם לוחץ בכפתור ועולה עם העכו"ם ולכן צידונו שם לבקר חולה שגר בעשרות קומות החיר זאת ע"ש.

וב"ד זה הנידון במעליית חשמלית אבל ציד"ד שאינו מופעל ע"י חשמל רק ע"י לחץ

זוה אפי' צמעלית רגילה לא אוטומטית כיון דמופעלת ע"י עכו"ם.

ופי' שם (ד"ה וגם) כיון דצגוף הפעלת המעלית י"ל דאין צו רק איסור דרצנן כ"כ הפרמ"ג או"ח סי' קס"ג צא"א (ס"ק ב') דבדרבנן ליבא איסור מפע' ע"ש.

ולפ"ד כ"ש צמעלית חשמלית אוטומטית דיש להחיר וציתור אס הנורות דולקות כל הזמן כמש"כ הגרש"ז ז"ל שאביא בהמשך התשובה וכ"ש צמעלית המופעלת ע"י לחץ אוויר י"ל לפי דצריהם דלא חיישו לזילותא יש להחיר וכ"ש אס ידוע שזה מעלית מיוחדת ואוטומטית לשבת ובעיקר הדין חשמל צצנת עמש"כ מרן זי"ע צשו"ת שם ח"א סי' קי"ט (אות ה') דסגירת כפתור החשמל חשיב רק גרמא והציא מש"כ צשו"ת בית יצחק יור"ד ח"א (סי' ק"כ) ע"ש.

מעלית אוטומטית להשתמש בו בשבת ויו"ט

בעיקר דין השתמשות צמעלית אוטומטית המופעלת ע"י החשמל צצנת העולה ויורד צומנים מקוימים כבר האריכו צזה פוסקי זמנינו.

(א) הגאון פוה"ד הגרש"ז אוירבאך ז"ל דן צזה צמנחת שלמה ח"א סי' צ"א (אות י') להחיר והוצא ג"כ צש"כ פרק כ' (אות מ"ט) וז"ל אסור להשתמש צמעלית (רגילה) צצנת וציו"ט אלא אם כן היא פועלת באופן אוטומאטי דהיינו שהיא עולה ויורדת לעתים מזומנות או עולה ויורדת ללא הפסק וגם הדלת נסגרת ונפתחת מאליה מצלי שיהא צריך לעשות צזה כל פעולה שהיא וגם מצלי שחיעשה שום מלאכה על ידי הכניסה למעלית והיציאה ממנה.

אויר ואין צו שום איסור חילול צצנת רק יש לדון אי יש חשש משום זילותא צצנת ויו"ט עיין צילה (י"ד ע"ב כ"ה ע"ב) וצשו"ע או"ח סי' רנ"צ ועיין שו"ת שאלת יעצ"ן ח"א (סי' מ"א) ומש"כ החיד"א צמח"צ או"ח סי' תקכ"צ (אות א') ס"ה לענין ריחיים ועיין צשו"ת לין אליעזר ח"א סי' פ"א (אות כ"ו) וח"ג סי' ט"ז (פי"א) מה שדן צגדר זה ועיין צשו"ע הרב סי' רנ"צ (ס"ט) וצהגר"א (אות י"ג) וצברה"ש סי' רנ"ג (ס"ח) והפוסקים המתירים שימוש צמעלית אוטומטית לא חיישי משום זילותא כיון דהשתמשות צאופן דאין איסור צצנת.

בעיקר דין מעלית המופעל ע"י עכו"ם להשתמש בה בשבת

בישו"ת דצרי יניצ או"ח ח"א (סימן ק"ו) (עמ' קצ"ט ד"ה ובפרט) דן מרן זי"ע צענין ישראל סי"ל צנין להשכרת דירות צצנין רצ קומות וצזה מעלית המופעלת ע"י עכו"ם ורוב הדיירים הם עכו"ם ויש ציניהם קנת ישראלים מחללי צצנות אס מותר לו לעצוד צצנת דהצדר נוגע להפסד מרובה.

וב' רצנו שם דענא הפעלת חלקטערי צלי אור קיל יותר וידוע שיטת המהרש"ם שאין צחשמל רק איסור דרצנן וכ"כ עוד כמה גדולי הפוסקים ורצנו זי"ע הסציר שיטתם כיון דלא הי' צמשכן צכה"ג י"ל דל"ש צזה איסור דאורייתא.

והביא שכ"כ צשו"ת מהרש"ם ח"צ (סי' רמ"ו) ע"ש מש"כ צסס החת"ס צנידון מכסה הגשמים וכ"כ צשו"ת לצו"מ ח"א (סי' מ"ז) דלא הוי צזה אסור תורה, וכ' שם הגס דלמעשה לא הי' קומץ ע"ז מ"מ בצירוף ש"ד שפיר דמי

הסבר הטעם שאין מוסיף בהבערתו
ולכא איסור מוסיף בשיעורין

וב' דאין לחוש שמא זכניסתו לתוך המעלית הוא
גורם להצעיר יותר דלק בתחנת הכוח מכיון
שאינו אלא גרמא, וגם יש לסמוך ע"ז שרוב
אין כניסתו של איש אחד גורמת לנריכת דלק
גדולה יותר, וגם יתכן שזעשה שהוא נכנס
למעלית יוצא איש אחר ממעלית אחרת או
שבאותה השעה כזתה נורה זמק"ל וכדו' ונמצא
שלא הוסיף כלום בכניסתו וכיון שכך אין זה
פ"ר ואף דיותר מסתבר לומר דמ"מ עכשיו
ההוספה הוא מחמתיה מ"מ אפשר שזה רק
מגדיל את ההצערות אבל במספר ההבערות
אין שום שינוי ואפשר דזכה"ג ליכא איסורא
דריצוי בשיעורין עכ"ד.

י"פ שמחלקין בין להשתמש בה בעלי'
או בירידה

ב) אבל גם זמעלית אוטומאטית זו יש
מחמירים להשתמש בה רק בעליה
ולא צירידה (ולדעה זו יש להימנע ולא להשתמש
בכל מיני מעליות רק בעליה ולא בירידה גם אם
נכרי מפעיל את המעלית לצורך עצמו).

י"פ שמתירים גם בירידה להשתמש
בה דלא מוסיף שום חידוש או שינוי
בתפעול המעלית

אבל שאר גדולי הפוסקים לא חוששים
מלהשתמש זמעלית כזו גם בירידה
והטעם כ' הגרש"ז אויערבך ז"ל דנראה כיון
שרק מלאכת מחשבת אסרה תורה לכן הואיל
וע"י היורדים לא נעשה שום חידוש או שינוי
בקצב הירידה של המעלית להקדים או לאחר
שהרי גם בלעדיהם נעשה הכל בדיוק כמו עכשיו
ה"ז חשיב כלא אהנו מעשיו של האדם וכאילו
לא נעשה על ידו שום דבר.

כבוד האדם אין גורם איסור דבלא"ה
נעשה הכל מאלי

והפביר עוד דאין לחשוש שכוזד האדם חשיב
כעושה הרי הכל מתחיל ונגמר ע"י
האדם זכיון שהאדם היורד נח ואינו עושה
כלום והוא רק נכנס למעלית שבלא"ה היתה
יורדת וכל מה שנעשה כעת ע"י כובד
האנשים היה נעשה הכל בדיוק כמו עכשיו גם
אם לא היו נמצאים בה לכן מסתבר דכניסת
האנשים חשיב כהכנסת משא כזד לתוך המעלית
ולא עבר כלל אדאורייתא.

עכו"ם המכריח ישראל ליכנס
למעלית יורדת שיש למטה אדם אינו
מחויב למסור עצמו למיתה

ואף לשיטת התוספות זכמה מקומות לענין
אדם הנזרק על חינוק להורגו דחשיב
האדם כרולת מ"מ אם המעלית בלא"ה יורדת
על חינוק וממעכתו מסתבר שחס נכרי מכריח
לישראל להיכנס לתוך המעלית דאף שזה זקום
ועשה אפ"ה אינו חייב למסור עצמו למיתה כיון
דלא אהנו מעשיו שהרי התינוק יימעך בלא"ה
על ידי המעלית בדיוק בלוחו רגע.

גם הדלקת נורות המעלית מעצמה
נעשה

וה"נ זני"ד לענין שבת ובכח"ג שנעשה ממילא
רק מחמת הכוזד נלענ"ד דמה שהמעלית
מדלקת צירידת נורות מסתבר דחשיב כאילו רק
המעלית עושה את זה ולא האנשים שבתוכה
כיון שבלא"ה היתה יורדת ומדלקת וגם נראה כיון
דכתיב לא תעשה כל מלאכה מסתבר דמה
שנעשה גם כשהוא ישן וכדו' אינו קרוי כלל
בשם עושה.

וממילא נראה בבהאי גזונא דנידון דידן
שבלא"ה הכי היה נעשה ולא גרס

שום חידוש מסתבר דשפיר שרי גם שלא במקום הפסד.

הפבר נוסף להחזיר דחשיב כזה יכול
וזה אינו יכול

ולכן נראה דכה"ג שהנכנסים עדיין זקוקים גם לכה החשמל ולאי מסתבר בדאמרון דחשיב כאלו החשמל יכול והאדם אינו יכול כיון שהחשמל עומד מוכן כל הזמן להוריד ולהעלות בין אם יש זה אנשים ובין אין שום איש וגם הואיל והירידה היא רק אח"כ ע"י החשמל לאחר שהאדם כבר נמצא בתוכה שפיר מסתבר כדאמרון דחשיב רק בגורם להקל צמעת את המשא וקיל טפי ממסייע.

אפי' רבים נכנסים לתוכה שרי

אך אף אם רבים נכנסים לתוכה ג"כ נראה לדעת התו' שנת ז"ג ח' (ד"ה מפני) חשיב כ"ל אחד רק במסייע כיון שהוא לבדו אינו יכול ואילו כל האחרים ציחד יכולים גם צלעדי.

אך אפי' צכה"ג שהנכנסים הם ממס בצמצום כזה שזקוקים דוקא לכולם ביחד אשר אז דינס כזה אינו יכול וזה אינו יכול מ"מ נראה כיון דלא נעשה על ידם שום מלאכה שלא היתה נעשית בלעדיהם ומה שכודם מסוכנז את המנוע ונוצר חשמל כסליל ואילו צלעדיהם היה מסתוכנז המנוע רק ע"י החשמל הצא מהרשת לתוך הסליל נראה אין איסור תורה צשינוי זה כיון דבשעה שהאדם נכנס למעלית עדיין לא נעשה שום דבר ועד שמגיע הזמן שהחשמל הצא מהרשת משחרר את כלם העצירה של המעלית ח"א כלל לדעת מה יהיה מספר האנשים וכיון דהחשש שזה יהיה מצומצם צדיוק הוא רחוק מאד, וגם מסתבר שזה רק גרמא לכן נראה דאין למחות במי שנוהג להקל גם בירידה.

רצוי שהנורות תדלקנה כל הזמן אך לעפ"כ כ' דרצוי מאד לתקן שהנורות תדלקנה כל הזמן רק תהיינה מכוסות צמכה והמעלית רק תגלה או תכסה אותן וסיים הגרש"ז ז"ל ומסתבר שגם לדעת החזו"א אין לחשוש בזה לאיסור צונה עכ"ל.

הוצאת ניצוצות אי אסור מה"ת

ובכן כ' בזה להחזיר הגאון פוה"ד הרב ע"י שליט"א צשו"ת יצי"א ח"ה צמילואים סי' כ"ז (אות ה') שדן שם צענין הולאת ניצוצות אם אם אסור מה"ת והציא דברי החזו"א והרב פעלים דס"ל דהוי מדרבנן והציא ג"כ מש"כ בזה צשו"ת מלמד להועיל (סי' ס') וכו' ולכאורה מד' המלמד להועיל (ס"ס מ"ט) נראה דס"ל דהולאת ניצוצות אסורה מה"ת וכן דעת הרה"ג רי"ל צירלסון צשו"ת עני הלצנון (סי' י') וע"ע צס' ילקוט הגרשוני חו"מ (סי' ש"ז ס"ק י') והציא מש"כ צספרו יציע אומר ח"א (סי' י"ט אות א').

גם יש בזה ספק ספיקא להקל

וב' הגרע"י (שם) אלא שעכ"פ אין לצריהם מוכרחים ואת"ל שלא ילאנו מידי ספק האיבא ס"ס לקולא דשמא הלכה כהערוך וסיעתו דפ"ר דלא ניה"ל אף בדאורייתא מותר לבתחלה ואת"ל כהאוסרים שמא אין הוצאת הניצוצות אסורה אלא מדרבנן ופ"ר דלא ניה"ל בדרבנן מותר וכמש"כ צפנים ג"כ ואשר העיר שאין הספק שקול כ' שצאמו צד דפ"ר דלא ניה"ל צדרבנן מותר גם בזה יש חולקים (אע"פ שרוב האחרונים מחירים) וכבר י"ש צאת צפנים צתשובתו שם וע"ע צס' שמן המשחה (דף מ"ד ע"ב) דמהני ס"ס צכה"ג ע"ש.

וסיים (שם) דמתוך כך יש ללמוד שמותר להשתמש במעלית חשמלית

אוטומטית בשבת אע"פ שכוזל גופו גורם לנילוות (וסיים שם ובתשובה בכת"י הארכתי).

ועב"פ הגאונים הנ"ל המתירים להשתמש במעלית אוטומטית בשבת לא חיישי ככה"ג לחשש זילותא כיון דעשוי באופן מיוחד לשבת דמי להא דאיתא בשבת (מ"ז ע"ב) רב שמואל בר יודא עבדא לי' אימי מגרדא דכספא וברש"י שם דשבת חזינן מזה דעשוי מיוחד לשבת יש להתיר גירוד דעיקר האיסור משום עובדא דחול כרש"י שם במתני' וככה"ג דמיוחד לשבת ל"ל זה וכ"ה בשו"ע סי' שכ"ז צמ"א (ס"ק ב') וכ"כ צמ"א שם סי' של"ח (ס"ק ח') צענין משחק בעלמות בשם ש"ג שנהגו לעשותה של כסף פי' מיוחד לשבת דאל"כ הוי עובדא דחול ע"ש וה"ה במעלית אוטומטית מיוחד לשבת וכ"ש במעלית המופעלת ע"י לחץ אויר בלי חשמל דיש להתיר.

ובשו"ת צאר משה ח"ו קונטרס אעלעקטריק (סי' ק"ז) כתב לאסור זאת אב"ד בשו"ת דצר יהושע (מהרב ארנברג) ח"צ (סימן מ"ג) נוטה מדינא להתיר השימוש בשבת במעלית אוטומטית.

הסרת המונע בשבת חשיב גרמא וחלוק משחיטה ורציחה

והביא מש"כ בשו"ת מחזה אברהם סי' מ"צ (ד"ה והנה נ"ד) דמלדד לומר דאף דלענין שחיטה ורציחה לא חשיב כח ראשון גרמא בעלמא בהסרת המונע מ"מ דענין שבת גם כח ראשון בהסרת מונע חשיב גרמא דילפינן שבת ממלאכת המשכן ושם נעשו המלאכות תיכף בידים עכ"ל, וא"כ ה"ה צנ"ד אין כאן אלא הסרת מונע.

הפבר מעם החילוק

והפביר שם הדבר יהושע טעם החילוק, דגני שבת דכתיב לא תעשה כל

מלאכה ואמרי' עשי' אסור הא גרמא שרי היינו אפילו גרמא ככה ראשון ע"י הסרת מונע שרי דאין זה מעשה האדם אלא נעשית מאילי' ע"י כוחו ועשיי' בכוחו לא מקרי שהאדם עשאו משא"כ צרעיה דלא כתיב זה מעשה דלא אמרה תורה לא תעשה רצח אלא לא תרצח וקבעו חז"ל שעיקר הקפידה היא שלא יהי' אדם נרצח על ידו וכן בזביחה עיקר הקפדה שתהא זבוח אלא צענין שתהא זבוח בבח גברא, וכה"ג הוי מצות נפילת ידים לכן כיון שנעשית הפעולה בכוחו ככה ראשון הוי כעושה מעשה, וסיים כיון דיש מחמירין המחמיר תע"כ.

וב"מ צנ"ד גם את"ל דיש לחוש לזילותא יש להתיר אם יעשו שינוי מקוים במעלית הנ"ל המופעל ע"י לחץ אויר שיהא ניכר וזולט הניכר צינו למעלית רגילה וגם השם המעלית יהי' אחרת וזוה גם יהי' תועלת לשימוש צבתי חולים ומושב זקנים וכדו' לצורך ויעשה צנינוי הניכר משאר מעליות חשמליות לא יהי' צוה חשש זילותא ויהא ניכר השינוי משאר מעליות חשמל, ובאופן כזה יהי' מותר להשתמש בו גם לצורך צדיהכנ"ס לאנשים וגשים תשושי כוח וסייעו לזה ממש"כ לעיל מהגמ' שבת הנ"ל דעשוי מגרדת מיוחדת לשבת דשרי וכ"ה המג"א או"ח סי' שכ"ז (ס"ק א') דאם התקנו מגרדת מיוחדת לשבת שרי ע"ש והה"ד צנ"ד ע"י שינוי שרי וכ"ה עמי רבנים מובהקים.

ועיי' בשבת קל"ט ע"כ בהערמה לענין נורצא מדרבנן ובשו"ע או"ח סי' של"ט דצוה"ז אין דין נ"מ וצנתי' חיים או"ח סי' רמ"ח דן ככה"ג לענין ללכת למנין אי שרי ככה"ג ובשו"ע או"ח סי' תרל"ט ללכת למקום סוכה אי מותר העצרה בספינה קטנה.

שיטת כ"ק מרן זי"ע בהשתמשות
במעלות אוטומטית בשבת

ובעיקר הדין במעלות אוטומטית אמר כ"ק
מרן אדמו"ר שליט"א מלאנו שאני
מרן זי"ע ציקר פעם אלל רב אחד בצית חולים
ושאל ההוא את אדמו"ר זי"ע שצחג הסוכות יש
לו רק סוכה למטה ואינו יודע לשות עינות כיון
שאני יכול לירד כמה קומות ואמר לו מרן זי"ע
שיכול לירד בלא שום פקפוק במעלות שבת.
ולאחמ"ב אמר כ"ק אדמו"ר זי"ע שאני
סוצר שמותר להשתמש בזה
ובפרט לו שהיה לו כזה עגמת נפש ונער שלא
יכול לקיים מצות סוכה.

אך צציה"ח שלנו צקרית לאנו לא הרשה שיעשו
כי רצה שישאר אטמוספירה של שבת וכן
צכל הדצרים צציה"ח לוא שיעשו ע"י אמירה
לנכרי ולא לחפש אחר היתרים אפילו שיש היום
מכון שמייצרים הרבה מכונות שיהיה רק גרמא
ואמר ע"ז שאבן ע"פ הלכה אולי היא טוב אך
סוכ"ס לא ירגישו אורה של שבת צציה"ח.

ודן שם צהחקנת מעלות למושצ זקנים וא"ל
דצמושצ זקנים שהכל מדוצר צאנשים חרדים
אינו שייך כ"כ זה הטעם דהרי צמילא מורגש
שבת וצפרט שהם אומרים שצלא זה המעלות
א"א לצנות כמה קומות שהזקנים לא יוכלו לעלות
ולרדת בשבת.

וב"ה לוא הגאון הגדול רצי אפרים פישל
הרשקוצין שליט"א דינא רצא דקהילתנו
הק' צארה"צ ומגדולי הפוסקים צארה"צ כיון
דמעלות אוטומטית שזה פועל לצד צכל השבת או
שנכרי מסיעה קיל יותר.

ודצו לעשות מעלות נפרדת שיהיה מיוחד
לשבת אף שצרוך צהולאות ושיתקינו זאת
צמקום אחר ולא צמקום המעלות שנוסע צימי
החול (אף שיש באפשרות לתקן שם כפתור שיסע
בשבת לבד) אך משום החשש הנ"ל אולי לעשותו
צמקום אחר.

והישיב הגרמ"פ הרשקוצין שליט"א שמסתצר
שים להחיר צכה"ג והציא ג"כ המג"א
הנ"ל סי' שכ"ז (סק"א) דאמרינן צגמ' דאם היה
לו מגרדת מיוחדת לשבת שרי ומה נהגו
הצחולות להיות להם כלי משער חזיר המיוחד
לשבת והיינו אפי' צאופן המותר לסרוק נהגו
לעשות כלי מיוחד וכגמ' (שבת קמ"ז ע"ב) ואמר
הרב הנ"ל דמלפנים נהגו צאמת כן שהיה מסרק
מיוחד לשבת אך כהיום נשכח מזה.

ולצבן צנדון דידן שמדוצר צהחקנת מעלות
נפרדת המופעלת צמיוחד לשבת צלי
החשמל רק צלחץ אור יש להחיר לפ"ד הפוסקים
כנ"ל אס יעשו המעלות צשינוי ניכר ממעלות
חשמלית או צמק"א וכ"ש אס יהי' ג"כ שינוי שם
אחר להמעלות הנ"ל וגם אס הנורות ידלקו כל
הזמן צלי הפסק צשופי' יש להחיר לצורך הפעלת
המעלות הנ"ל (וכ"ש אם יופעל הלחץ אור ע"י
עכו"ם) וגם הגאון הגדול רא"פ הרשקוצין
שליט"א הסכים למה שכתצתי להחיר המעלות
הנ"ל ע"י שינוי לזקנים ותשושי כח וכדו' שקשה
להם ההליכה והעלי' וציותר אס יכתצ שם שלט
שמיוחד לאנשים הנ"ל.

ובזה אצא ממול פגי הקודש בבריעה
יצחק שמואל בן שרה שכפר